Nro. 71.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 4. WRZESNIA ROKU 1798. w WTOREK.

z Londynu dnia 14. Sierpnia.

Od flotty admirała *Nelson* na morzu śrzodziemnym, żadne ieszcze urzędowe nie przyszły rapporta. Dziſieysza gazeta dworſka donosi tylko, iż kapitan *Pellew* schwytał kapra *Francuzkiego* od 16. armat. — Flotta kupiecka *z Indyow zachodnich* od 200. żaglow, szczęśliwie do portow naszych przybyła.— General *Baraguey d'Hilliers* dał przyrzeczenie, iż w przeciągu dni 14. do *Anglii* powroci, ieżeli zamiany swoiey za iednego lub kilku więźniow *Angielſkich* do ſkutku nie przyprowadzi. — Przeznaczone do *Indyow wschodnich* regimenta, wſiadły iuż na okręty. Od przylądka *dobrey nadziei* wydzie tam także brygada *Szkocka.* — Między dwoma batallionami artylleryi naszey w *Indyach wschodnich*, wszczeły ſię buntownicze rozruchy; powodem do nich było żądanie powiększenia żołdu. Podżegacze pragneli wciągnąć także do tych rozruchow inne oddziały woyſka, ale bezſkutecznie. Maytkowie w *Columbo* rownie bunt podnieśli. Rząd w *Madras* zezwolił nakoniec na wſzyſtkie żądania artylleryi, aresztowano iednak 40. dowodzcow, i pod sąd woyſkowy oddano. — Pewien wynalazł tu machinę, za pomocą którey 200. podkow w iedney godzinie wygotowanych być może. Drugi sporządził inną, przez którą wszelkie ſtatki przewozowe do kanałow sprowadzone być mogą bez używania do tego koni. — Tuteysze towarzyſtwo filantropiczne ofiarowało Xciu *Erneſt* medal w nagrodę tego, iż niedawno przyłożył ſię do odwrócenia iednego człowieka od odięcia sobie życia. — Podług liſtow z *Filadelfii* pod dniem 9. t. m. ſzalupa Amerykańſka *Delaware*, schwytała kapra *Francuzkiego* od 12. armat, który zaiął na brzegach *Amerykańſkich* dwa okręty *Angielſkie*, a ieden *Amerykańſki* złupił. Kapr *Francuzki* wziął ſzalupę *Amerykańſką* za okręt *Angielſki* i rozumiał ſię być pewnym w portach Stanow Ziednoczonych. Z ciekawością oczekuiemy, iaki wyrok wyda rząd nasz względem tey zdobyczy, którey zaięcie zdaie ſię być pierwszym wſtępem do rozpoczęcia krokow nieprzyiacielſkich. — Do *Portsmouth* przyſłany został rozkaz, ażeby miano w gotowości trzy liniowe okręty *Barfleur*, *Northumberland*, i *Tygrys*, oſtatni pod kommendą *Sydneia Smith*, i trzy fregaty. Ta eſkadra ma ſię przyłączyć do Lorda *St Vincent*, który krąży przed *Cadix* we 20. liniowych okrętow. — Poseł Stanow Ziednoczonych *Ameryki* P. *Gerry* iadący z *Paryża*, przybył dnia 10. t. m. do *Portsmouth*. — Liczba kaprow *Francuzkich* w *Indyach zachodnich* krążących, do 120. wynosi. — W izbie reprezentantow *Ameryki pułnocney* uchwalono, aby cztery regimenta piechoty pomnożyć 10. kompaniami, każdą od 60. ludzi. Prezydent zaś umocowanym będzie dodać ieszcze do teraźnieyszego etatu woyſkowego 8. regimentow infanteryi i 6. ſzwadronow kawaleryi, przez cały ciąg zatargow między Stanami Ziednoczonemi i Rzpltą *Francuzką* zaszłych. Zold dla woyſka ma być powiększonym. — Senat podał nowy akt względem ukarania niektorych przeſtępſtw przeciw Stanom Ziednoczonym popełnić ſię mogących. Tym aktem poſtanawia ſię, iż ktokolwiek radą, mową, lub pismem wſtrzymywać będzie śrzodki rządu i dzielność prawa, albo ma zamiar wzniecać zaburzenia, takowy karze 5000. dollarow i 6. mieſięcznego więzienia podlegać ma. Ktokolwiek zaś osoby ſkładaiące władzę prawodawczą, lub prezydenta kongreſſu i ſądy poſtanowione, uſtnie czy pismem obrażać będzie, wmawiaiąc w obywatelow, iż poſtępki władz wspomnionych są przeciwne konſtytucyi, prawom i dobru ludu, takowy karze 2000. dollarow i 2. letniemu więzieniu podlegać powinien. Akt ten wzniecił długie i żywe spory. P. *Liwingston* żądał aby był odrzuconym, wyznaczono iednak Kommiſſyą do roztrząśnienia iego. P. *Allen* wniosł aby złożona także była Kommiſiya dla dochodzenia teraźnieyszych ſtosunkow między Stanami Ziednoczonemi i Rzpltą *Francuzką*.

OKOLICZNOŚCI IRLANDZKIE.

Utarczki trwaią ieszcze z krążącemi tu i owdzie kupami inſurgentow. W powiecie *Wiklow* woyſka królewſkie ubiły ich do 300.— *Oliwer Bond* otrzyma zupełny pardon. Ma on maiątku do 100,000 funtow, i rzecz ieſt niepoięta, iakie on ſobie mogł obiecywać korzyści gdyby ſię powiodło było insurgentom w zaprowadzeniu ſwego nowego ſyſtematu. Dowodźca *holt* z *Wiklow* oſzańcował ſię na gorze przy *Fonichelly*.— Wydział ieden tayny zatrudnia ſię teraz roztrząsaniem wszyſtkich papierow znalezionych przy insurgentach, które wſkazuią związki ich z *Francyą*. Podzieleni oni byli na dwie partye, z których iedna pragnęła Rzpltey z przyzwoitą ſubordynacyą, druga wprowadzić chciała zupełne ſyſtema równości.— P. *Newin* wyznał na taynych indagacyach, iż liczba ziednoczonych *Irlandczykow* do 500,000. wynoſiła. Zapytany, iak wiele ich w prowincyi *Connaught* znaydowało ſię, odpowiedział, iż ich było 92,000. Wiele liſtow prywatnych donoszą, iż insurrekcya w hrabſtwie *Wiklow* ieszcze nie ieſt przytłumioną. Inſurgenci nie tylko chwytaią poiedynczych żołnierzy, ale nadto zaieli 20. wozow naładowanych ammunicyą i żywnością do *Wexford* przeznaczonych. Maią oni założony oboz pod *Glaumaker* w *Wicklow*. O 15. mil od *Dublina* insurgenci w hrabſtwie *Wicklow* spalili przeszło 15. domow wieyſkich, których ſzacunek do 100,000. funtow wynoſił. Liſty prywatne donoſzą, iż przy *Seven Charches* zaſzła nawet utarczka między insurgentami i woyſkiem królewſkim. W niższey izbie parlamentu *Irlandzkiego* Lord *Caulfield* podał memoryał imieniem ladi *Fitzgerald* i wdowy ściętego *Harwey*, w którym te nieszczęśliwe kobiety proszą, aby mogły bydź wyſłuchane w przełożeniach ſwoich przeciw bilowi nakazuiącemu konfiſkacyą maiątku ich mężow.— Miaſto *Dublin* oddało Margrabiemu *Cornvallis* adreſs dziękuiący za śrzodki ſkuteczne przedſiewzięte do uśmierzenia rewolucyi *Irlandzkiey*.

z Paryża dnia 16. Sierpnia.

Do dnia dziſieyszego rząd nasz nie ogłoſił żadnego urzędowego rapportu o flocie G. *Buonaparte*. O wylądowaniu także iego do *Alexandryi*, nie mamy dalszych wiadomości.— Jeden z tuteyszych dziennikow zaſtanawiaiąc ſię nad tym, iż ieszcze 4. okręty liniowe i iedna fregata od flotty lorda *St. Vincent* odłączyły ſię, i popłynęły na morze srzodziemne, nie oto idzie teraz (mowi) aby flottę *Angielſką* wypędzić z morza srzodziemnego, należy ią owszem tam zatrzymać, gdyż w przeciągu 2. mieſięcy znaydzie ona grob swoy w tym morzu. — Pomiędzy woyſkami, które nad *Ren* poszły, znayduią ſię także tak nazwani *Grenadyerowie moſtu Arcole*, ktorzy imie ſwoie wzieli od waleczności tamże okazaney. — *Anglicy* otrzymawszy wiadomość, iż rozmaite oddziały od armiy *Angielſkiey* do *Renu* odeszły, chcą z tey pory korzyſtać dla allarmowania naszych miaſt nadmorſkich. Zamiary ich iednak chybiły: Wszyſtkie woyſka ze śrzodka *Francyi* dążą nad brzegi.— Przybył tu adiutant *Boyer* wyſłany od G. *Joubert* do *Raſtad* dla odbycia oddzielnych konferencyow z miniſtrami Cesarſkiemi. Nie wątpią tu, iż głowne zasady pokoiu z Rzeszą *Niemiecką* w krotce ułożone zoſtaną, z iedną tylko *Auſtryą*, rzecz nie tak łatwo może być ukończoną.— Z *Wiednia* kuryer tu przybył, którego depesze bardzo ważne być maią.— *Francya* wysyłała dawniey za granicę na kupno koni zbytkowych i do woyny ſłużących przeszło 20. millionow, a połowa tey summy do *Anglij* wychodziła. Teraz poczynione są ſtarania do założenia ſtadów w kraiu naszym, tak, ażeby odtąd *Francya* mogła mieć ieszcze zbywaiące konie do przedaży. — Liczba *Francuzow* znayduiących ſię w *Rzymie* wraz z woyſkami *Francuzkiemi* wynoſi do 10,000. osob.— Armia *Francuzka* we *Włoſzech* ma być 20. tyſiącami ludzi wzmocniona, to ieſt 15. tyſięcy infanteryi, a reszty kawaleryi. Armia w *Szwaycaryi* z 30. tyſięcy ludzi ſkładaiąca ſię, doprowadzona będzie do 50. tyſięcy. Rząd *Ciſalpińſki* rozkazał przewozić wielką liczbę żywności i ammunicyi do mocnieyszych fortec *Mantui*, *Peſchiara*, *Pizzigittone*, i *Ferrary*.— Margrabia *Manfredini* pozoſtał w *Florencyi* i nie sprawdza ſię, iakoby miał do *Paryża* wyiechać.— Zawczoray Ob. *Garnerin* odbył ballonem 1otą podroż swoią powietrzną, Ob. *Beauvais* adiutant Generała *Moulins* towarzyszył mu w tey podroży, ſpuścili oni z pewney wysokości kota, do którego przywiązali *parachute*, i ten bez żadney szkody ſtanął na ziemi. Podroż Ob. *Garnerin* ma trwać przez 3. dni ciągle.— Ob. *Delormel* oznaymuie teraz, iż wynalazł dyrekcyą ballonow.—Znaiomy wierszopis *Laharpe* zatrudnia ſię teraz przekładaniem wierszami całego pisma świętego.— Na teatrach tuteyszych, zakazano w reprezentacyach używać ſłow *WPana i WPani*, wyiąwszy sztuki dawne, w których używanie tych wyrazow iſtotnie ieſt potrzebne.— Wydawca ſztuk teatralnych *Monligny* znayduiąc ſię w nędznym ſtanie przymuszony był do ſprzedawania ſprzętow ſwoich. Aktorowie teatru *Favart* dowiedziawszy ſię o tym, złożyli ſię mu na pensyą 2400. liwrow. Jeſt to nie ieden przykład dobroczynności tey ſławney kompanii— Dzienniki nasze zaſtanawiaiąc ſię kiedy nie kiedy nad obyczaiami *Paryzkiemi*, zwracaią teraz uwagę (osobliwie dziennik *Rederera*) nad zwyczaiem przemienienia dni na nocy, i nocy na dnie, uwaga która nie do iednego tylko *Paryża* przyſtosowaną być może.— W Radzie 500. *Bailleul* podał rożne proiekta ſkarbowe między innemi wnioſł, aby kultura i fabrykacya tabak była wolną. Wprowadzanie tabak obcych ma być zabronione, a przynaymniey od cetnaru tytuniow z zagranicy przechodzących, ma być opłaty 25. frankow, a od tych, które przez okręty *Francuzkie* będą przywożone 20. frankow.— Ponieważ pocztamty w taxie liſtow używali dotąd dawnych wyrazow *liwrow*, *ſous* etc. przeto dyrektoryat nakazał, aby wprowadzona zoſtała *taxa* podług nowey monety *frankow centimes* etc.— Wczoray Rada 500. zamieniwszy ſię w tayny wydział, poſtanowiła, aby każdy reprezentant 300. i kilka frankow mieſięczney pensyi odbierał na mieszkanie, utrzymywanie ſekretarza etc. Mowią także, iż w czaſie procz dyrektorow i generałow, żaden urzędnik publiczny nie będzie mieć większey pensyi od członkow ciała prawodawczego.— Jeden z sposobow, które kommiſſya ſkarbowa podaie dla zapobieżenia rozproszeniu dochodow, ieſt, iak mowią, ażeby wydać na publiczność wszyſtkie kontrakty przez Rząd poczynione.

Donoszą z *Havre* pod datą 11. co naſtępuie: Przez cały dzień wczorayszy nieprzyiaciel dał ſię widzieć w

większey nad zwyczay liczbie przed naszym portem. Narachowaliśmy 13. statkow woiennych, tak wielkich iako i małych. Pomiędzy niemi były trzy okręty, ieden statek kanonierski, ieden od rzucania bomb, i dwa kuttry. Inne sześć wzięte były za fregaty. Nie można iednak twierdzić czyli w liczbie ostatnich nie znaydowały się statki z mozdzierzami; nieprzyiaciel trzymaiąc się zawsze przestrzeni morskiey, nie pozwolił nam dobrze sił swoich rozpoznać. Wiatry się często odmieniaią, dziś są południowo-zachodnie. Nie postrzegamy iuż iak tylko pięć statkow nieprzyiacielskich, dwie fregaty, iedną korwetę, ieden statek kanonierski i iednego kutra. Inne są bardziey oddalone. Jeden statek neutralny chciał się przybliżyć do brzegu, lecz był przymuszony do odstąpienia swego zamiaru.— Dnia 13. t. m. spuszczono na morze iedną nowo wygotowaną fregatę, ktorey nadano nazwisko *Mężna*. Tegoż dnia *Anglicy* wystrzelili cztery razy z armat przeciwko miastu, lecz dla wielkiey odległości, kule doścignąć ich nie mogły.— Statek *wielki Buonaparte z Bordeaux*, ścigany przez dwie *Angielskie* fregaty, wszedł dnia 2. t. m. do *Carogne*. Winien swoie ocalenie nieustraszonemu męstwu swoiego kapitana i iego ekwipażu, ktory dla uchronienia się, przeszedł na wystrzał z pistoletu około iedney z tych fregat, bez ustraszenia się mocnym iey z armat do siebie strzelaniem, i szczęściem żaden z marynarzow, ani zabitym ani ranionym nie został.

Jeden z naszych Dziennikow przytacza za rzecz pewną następuiące szczegoły.— G. *Brune* wyiechał z rozkazem, ażeby skoro tylko przybędzie do *Medyolanu*, uskutecznił plan poprawy rządu w wspolnym znieśieniu się z obywatelami *Trouvé*, *Faypoult*, *Guinguené*, i innemi.— Kluby, ktore tam podobnie iak u nas w roku 1793. kray w zamięszaniu trzymaią, zostaną zamknięte, tak iak iuż uczyniono w Rzeczypospolitey *Rzymskiey*. Zdaie się, iż konstytucya *Cisalpińska* dozna także niektórych odmian, i zbliżona będzie do konstytucyi *Rzymskiey*, ktora iest na wzor naszey ułożona, i przez tych samych ludzi, ktorzy w powtornym dziele korzystali z naszego doświadczenia. Dekreta w nagłych okolicznościach nie mogą tam być tak łatwo wydawane, iak u nas, ponieważ ie proponuie konsulat, iako naturalny sędzia środkow niecierpiących zwłoki. Elekcye są tam mniey liczne. Ciało prawodawcze odnawia się tym sposobem, iż każdy członek zostanie w nim przez ośm lat, praca iego corocznie na cztery mieśiące iest zawieszona. Konsul każdego roku wychodzący, staie się przez to samo członkiem senatu. W tym roku, w ktorym odnawia się czwarta część członkow w trybunacie, senat w całości zostaie, w następuiącym zaś roku senat tym samym sposobem odmienia się w czwartey części, a trybunat zostaie iak w roku przeszłym. Takie są niektóre między konstytucyą *Rzymską* i naszą odmiany, a zatym można mieć za rzecz zmyśloną, iakoby konstytucya *Rzymska* miała doświadczyć tych samych odmian co *Cisalpińska*.— Ob. *Caillard* bywszy ambassador Rzpltey *Francuzkiey* w *Berlinie* przybył tu dnia onegdayszego.— Ob. *d'Hermand*, ktory przez wiele lat był konsulem generalnym w *Madrycie*, od kilku także dni do *Paryża* powrocił.— Ob. *Garat* bywszy minister Rzpltey w *Neapolu*, dnia wczorayszego zasiadł mieysce swoie w Radzie starszych.

W liście ministra marynarki i osad, pisanym do szefow wyższego sztabu marynarki we wszystkich portach, z powodu zabrania fregaty *la Sensible*, czytamy następuiące wyrazy: „ Czas iest, ażeby marynarze wiedzieli, iż aby być wolnym od nagany za utracenie statku, nie dosyć iest utracić go przeciw większym siłom, ale potrzeba ażeby długie, uporczywe i okropne odpieranie zaszczyciło stratę, i osłodziło żale Oyczyzny. Dyrektoryat Wykonawczy nie da się zmiękczyć żadnym względem w tym postanowieniu, ktore wam z iego strony zapowiadam. Nieudzieli swoiego zaufania, tylko tym officerom, ktorzy na nie przez swoie talenta i odwagę zasłużą. „— W *Bordeaux* iedno dziecko 12. lat maiące dało na teatr sztukę swoiey kompozycyi pod tytułem: *Dobry wybor*. Sztuka iak naylepiey została od publiczności przyięta. W tym to przypadku można powiedzieć: *nic ma iuż teraz dzieci*.— Wszystkie starania ciała prawodawczego i rządu obrocone są teraz na zniszczenie łupieztw skarbowych. *Merlin, Lareveillere-Lepaux i Treilhard* naybardziey to popieraią. Czekano tylko na wyiazd do *Plombieres*. Ob. *Rewbell*, i zaczęto zaraz od zmiany kilku osob w ministerium woiennym. —Pomiędzy nowemi deputowanemi dwoch naywiększą pozyskuie zaletę, *Cabanis* rownie szacowny lekarz, iak sławny statystyk, przyiaciel nauk, i gorliwy republikanin. *Briot* wiele obiecuiący młodzieniec, ktory dotąd był professorem sztuk wyzwolonych w szkole centralney w *Besançon*, okazuie wielkie talenta wymowy, ktorym towarzyszy rzetelność i zapał republikancki. Zyskał on powszechny szacunek i w krotce znaczącą rolę grać będzie. Między nowościami politycznemi okazały się tu dzieła następuiące, *Obraz polityczny Europy od początku rewolucyi Francuzkiey, wraz z krotkim zbiorem historyi Francuzkiey od r. 1787. do naszych czasow*, dzieło okazuiące wiele wiadomości dyplomatycznych.— *Kampanie Francuzow we Włoszech, albo historya woienna, polityczna, i filozoficzna rewolucyi, przez Desjardins, w 5. tomach.*

Redaktor dziśieyszy okazuie potrzebę utrzymania Prawa 19. Fructidor względem dozoru druku. Oświadcza, iż rozwalniać ten Artykuł, byłoby to dogadzać chęciom Gabinetow zagranicznych, i podawać Dyrektoryat na iadowite dziennikarzow piora. Zbiia potym to wszystko co tylko mowiono o potrzebie partyi oppozycyiney. Sądzi ią bydź potrzebną w *Anglii*, gdzie dwa przeciwne sobie żywioły, to iest lud i krol, zawsze w poruszeniu zostaią, ale nie w stolicy *Francyi*, ktora w sobie ieden tylko powszechny żywioł zawiera, to iest lud do ktorego wszystko się stosuie Prawa, Magistratury, etc.— Wszystkie więc nasze polityczne myśli, powinny się przelać w nasz Rząd taki, iaki iest postanowiony, Zaden spor w tey mierze nie może się w nim znaydować bez znamienia buntu. Piszący w wyrażeniu swoiey myśli, nie może się na ieden krok od swego celu oddalać, bez oczewistego przeciwko prawom powstania.

Rozchodzi się tu mocna proklamacya do bawiących we *Francyi Irlandczykow*, ktora wzywa ich na nowo do zemszczenia się śmierci poległych ich braci, i wskrzeszenia upadłey wolności ich kraiu. — Związki nasze z obcemi mocarstwami coraz zawikłańsze się staią. Moment stanowiący rzecz całą, iest bliskim, lecz czy da on pokoy *Europie*, czy odnowi klęski woyny? wielkie to zapytanie zatrudnia świat cały. Zdaie się iednak, iż więcey lękać się, niż spodziewać można. Bardzo wiele Mocarstw ktore od 4ch lat iedne po drugich z pola boiow schodziły, porobiły traktaty. — *Austrya* nayduższey woynę prowadząca, nie iest ogołocona iszcze ze wszystkich źrzodeł potęgi. Ministrowie Cesarscy tak w *Rastad*, iak w dwoch przyległych tu Norach, względem niedotrzymania traktatu w *Campo Formio* co się tycze emigrantow, i względem potrzeby wynalezienia obiecaney Cesarzowi indemnizacyi, mowią w sposobie dotąd nieużywanym. Oddalenie się G. *Buonaparte* i tylu sławnych Generałow, wiele się może do tego kroku przyczynia. Mowią nawet, iż Generał *Brune* uprzedzaiąc, wyiechał do *Włoch* z deklaracyą woyny. *Neapol* w nayściśleyszych związkach z *Austryą* zostaie, dla czego Dyrektoryat miał wysłać rozkazy do *Włoch*, aby oszczędzać to mocarstwo, aż do chwili zerwania z Cesarzem. *Moskwa* zdaie się chcieć należeć do nowey woyny.— Stany ziednoczone *Ameryki*, wiążą się z *Anglią*; P. *Hamilton* otworzył w *Londynie* negocyacyą tego związku. Z drugiey strony rząd nasz iest więcey skłonnym niż się spodziewano do woyny. *Roberjeot* przywiezie zapewne do *Rastad* ostatni wyrok Dyrektoryatu. Jezli więc przyidzie do woyny, *Włochy* będą nieomylnie iey teatrem. W takim przypadku *Piemont* uważanym będzie za prowincyą *Francuzką*, i iuż w rzeczy samey postanowiono nie oddać więcey *Turynu*.

OBRAZ PAŃSTWA TURECKIEGO.

Państwo *Tureckie* było niegdyś iednym z naypotężnieyszych na świecie. W naszych dawnych pieśniach kościelnych, *Turczyn* zwany był pierwszym w potędze po szatanie. Wszakże do tych czas *Porta* nierozwinęła ieszcze całkowicie niezmiernych sił swoich. Ma ona korzyść rowną z rywalką swoią, iż może zawsze *Europę* z boku attakować, i iedno po drugim mocarstwo pokonywać, nie maiąc potrzeby uderzenia na nią z przodu. — Jest ona potężnieyszą wewnątrz od graniczącey z sobą somsiadki, i gdy ta ostatnia na niezmierney przestrzeni 300,000. mil kwadratowych liczy 30. millionow ludzi, *Porta* przeciwnie w okręgu 50,000. mil kwadratowych, ma ludności przeszło 50. millionow. Nadto somsiadka ta ma do obrony linią graniczną przeszło 4000. mil rozległą, w ktorey sama granica lądowa 1800. mil wynosi. Nierowność więc iey w tey mierze się okazuie, a iednakże ileż nie wydała się straszną w ostatnich wypadkach świata? Wprawdzie wzruszenia polityczne nadaią mocarstwom, ktorych siła wewnętrzna nie iest ieszcze zupełnie zniszczoną, więcey trwałości. Gwałtowni somsiedzi na wzor Wulkanow ściągaią na siebie uwagę, i ochraniaią od polityczney niedołężności słabszych. Ale iakież były skutki tych uderzeń, ktore Państwo *Tureckie* od *Północy* odbierało? Po każdym zewnętrznym wzruszeniu, zdawało się coraz bardziey pogrążać w uspieniu swoim, a przynayminey ogromną siłę swoią przeciw napaści somsiadow nie tyle rostaczać, ileby mogło było. Dla tego też nigdy *Porta* niepostępowała rownym krokiem z wzrastaiącą wielkością somsiadow. Gorące wprawdzie klima nie zniewieściło tyle mieszkańcow *Turcyi Europeyskiey*, ile inne wschodnie narody, ale zdaie się, iż oświecenie i polityka *Europeyska*, ieszcze tam swoich dostatecznie korzeni niezapuściły. W radzie Amfiktyonow naszey części świata, *władca miast Mekki i Mediny, na ktorego świat cały oczy swoie zwraca, Padyszą trzech wielkich miast, Istambol, Edren, i Bruza, na ktorego wszyscy mocarze świata z zazdrością poglądaią*. (Tytuł W. Sułtana używany w kancellaryi *Tureckiey*) był osobą nic nieznaczącą, wyobrażał on tylko machinę, ktorą *Francya* lub inne iakie mocarstwa poruszały dla sprawienia dywersyi domowi *Austryackiemu*. Mało troskliwy o związki Rzpltey *Europeyskiey*, mało baczny na wielki bieg ley interessow, W. Sułtan i Dywan iego zdawał się usypiać w roskoszach zmysłowych, i aż za postrzeżeniem rozzarzoney pochodni woyny przebudzał się z letargu swego. Tak nam się wydawał z daleka cały skład wewnętrzny *Porty*.

Selim III. iest teraz naystarszym z potomkow *Osmana*, ktory w r. 1299. piątą Dynastyą *Kalifow* założył. Po zgonie oyca swego *Mustaffy III.* w r. 1775. miał dopiero lat 15. Stryi iego *Abdul-Hamed* zasiadł pod ow czas na tronie, gdyż *Turcy* nie chcą bydź ani od małoletnich, ani od kobiet rządzonemi. *Abdul-Hamed* miał 49. lat gdy obiął ster rządu. W ciągu 15letnego panowania brata swego, stosownie do polityki Seraiu zostawał ciągle w więzieniu; w tey samotności przykładał się do nauk. Charakter iego był łagodny i dobroczynny, a wyższy nad przesądy i obyczaie dworu swego, dawał wychowanie synowcowi *Selimowi* pod własnym okiem, zastępuiąc we wszystkim mieysce czułego oyca. *Mustafa* i *Mahmud* synowie *Abdul-Hameda*, są teraz iedynemi następcami tronu, obydwa małoletni. Panuiący Sułtan zawdzięcza im tę staranność, ktorą oyciec ich ku niemu okazywał. Obchodzi się z niemi z należytym szacunkiem, każdy z nich ma oddzielny pokoy, 60 osob do posługi, i blisko 50,000 złotych dochodu. *Selim III.* iest piękney postaci, rys twarzy iego iest regularny i pełny charakteru. Zna on dokładnie interessa i skłonności monarchow *Europeyskich* i usiłuie poddanych swoich przekonać, o ważności korzyściach polityki i sztuki woienney *Europeyskiey*. Nie ma iednak dosyć stałości i czynności do zdziałania reformy w opinii narodu swego, ktora tylko przez całkowitą rewolucyą zmienioną bydź może. *Piotr I.* nie spuszczał się na ministrow w wykonaniu rozległych planow swoich. Ciekawość *Selima* w poznaniu interessow *Europeyskich*, zaostrzyła się naypierwey w rozmowach z *Rachib*

Eſſendi hiſtoryografem Ceſarſkim, ktòry po oſtatniey woynie poſłem do *Wiednia* był przeznaczonym. Zaufani przyiaciele korzyſtaią z tey raz ocuconey uwagi iego, udzielaiąc mu za każdą wydarzoną porą, bliższych wiadomości o intereſſach *europeyſkich.* Pierwsze uſiłowania iego dążące do poprawy wewnętrzney adminiſtracyi, ściągaią ſię naybardziey do ſiły lądowey i morſkiey. Wyſtawiono nowe twierdze w kanale *Konſtantynopolitańſkim*, a regimenta na wzòr *europeyſki* kształcono, do czego użyto officerow *Francuzkich.* Flotta przyprowadzona ieſt do doſkonałości. Okręty pod dozorem budowniczych *europeyſkich* wyſtawiono, a tak do nazwiſk okrętow, iak do ſłużby morſkiey, wyrazy *Francuzkie* wprowadzono. Dwie ważne w pańſtwie *Tureckim* reformy, teraźnieyszego Cesarza nieśmiertelnym uczynić mogą. Naprawa gościńcow, i założenie pocztow, dla ułatwienia kommunikacyi z prowincyami odległemi. W oſtatniey woynie dopiero w kilka tygodni Miniſtrowie dowiedzieli ſię o utracie lub poddaniu ſię iakiey ważney twierdzy. Przednieyszym celem panuiącego tam teraz ſyſtematu ieſt określenie władzy dawniey nieograniczoney W. Wezyra, który też pozoſtał tylko w tym czaſie proſtym członkiem rady ſtanu. W. Sułtan zaś obiął wſzyſtkie intereſſa, a w kierowaniu ich zaſięga rady światłych osob. Teraźnieyszy Wezyr ieſt ſtarzec bez ſił i czynności, co wſzyſtko przykłada ſię do zamienienia doſtoyności iego, w machinę podług upodobania naſtroić ſię mogącą. (*Resz.a potym.*)

z Bruxelli dnia 16. *Sierpnia.*

Fałszywie było roznieſiono, iakoby *Anglicy* wylądowali na naszych brzegach. Nieprzyiaciel ieſt wprawdzie przed ſtanowiſkiem *Oſtendy* w dość znaczney liczbie ſtatkow, między którėmi wiele znayduie ſię *Roſſyiſkich*, lecz kontentował ſię ſtrzelaniem do bateryow *Oſtendy*, które mu z naywiększą dzielnością odpowiedziały.

Generał *Bonnard* dowodzący prawym ſkrzydłem armii *Angielſkiey* od czasu wyiazdu G. *Championnet*, poſtanowił ſwoią głowną kwaterę w *Bruges*; wzmocnił garnizony w *Nieuport*, *Oſtendzie* etc. etc. rozſtawiał mocne poſterunki wzdłuż brzegow, a osobliwie przy szluzach *Slikens* i *Saz.*— Zdaie ſię iż prawdziwy zamiar *Anglikow* był uderzyć niespodziewanie na *Zelandyą*, a przygotowania przeciw *Oſtendzie i Dunkierce*, miały tylko być zmyślonym attakiem. Garnizon nasz ſkłada ſię teraz z części garnizonu przybyłego z *Antwerpii* i *Malines.*

z Hagi dnia 21. *Sierpnia.*

Nowy Dyrektoryat dał wiadomość ludowi *Batawſkiemu* przez wydaną proklamacyą, iż zaſiadł mieysce swoie w tak nazwanym dawnym dworze, i Ob. *Deſſeval* tymczasowo zachował na urzędzie generalnego ſekretarza. Zatrzymał także miniſtrow przy swoich departamentach, tak iż tymczasowi ex-dyrektorowie tym teraz są, czym byli przed dniem 12. Czerwca. Nie wiadomo ieszcze czy przyiedzie i kiedy, 5ty dyrektor Ob. *Hettema*, gdyż ſię wymawia od urzędu dyrektora.— Przeznaczony do *Stokolmu* Ob. *Buys* iuż tam wyiechał.— Ponieważ pierwsza wiadomość o wylądowaniu *Angielczykow* na brzegi *Flandryiſkie* niesprawdziła ſię, przeto wierzyć trzeba, iż ſłyszana na dniu 15. kanonada, była iedną z tych, które flotta *Angielſka* wydawać zwykła.— Traktat nasz handlowy z *Francyą* wkrotce do ſkutku ma być przywiedziony. Mowią nawet iż Rzplta *Francuzka* przyimuie medyacyą naszey Rzpltey, w zatargach swoich z ſtanami ziednoczonemi *Ameryki.*

z Konſtantynopola dnia 25. *Lipca.*

Nadzwyczayna i niespodziewana okoliczność da poznać do iakiego ſtopnia Publiczność, Rząd i Miniſtrowie zagraniczni mogli bydź w błąd wprowadzeni, względem wiadomości o wylądowaniu *Francuzow* do *Alexandryi*, tym więcey, iż potwierdzoną ieszcze zoſtała przez iednego *Turka*, który ſię z tamtąd w czaſie zamięszania wymknął. Jeden ſtatek Cesarſki który dnia 30. p. m. wypłynął z *Alexandryi*, a dnia wczorayszego ſtanął w naszym porcie, przywiozł urzędowe liſty donosząc, iż 28. Czerwca eſkadra *Angielſka* z 7. okrętow liniowych 7. fregat i 1. brygantyny złożona pokazała ſię przed *Alexandryą.* Mieszkańcy mniemaiąc, iż to byli *Francuzi*, rozbroili spiesznie wszyſtkie ſtatki kupieckie dla przewiezienia niemi artylleryi na mieysca do obrony portow przeznaczone. Admirał *Angielſki* pomimo wywieszenia ſwoiey bandery, z trudnością wſtrzymał ſtrzelanie, które nieuſtało aż za przybyciem od eſkadry iednego ſtatku, który wyſłano w celu uwiadomienia ſię, czyli miaſto *Alexandrya* było w porozumieniu, i czy sprzyia wtargnieniu *Francuzow*, lub czy ma iaką wiadomość o obrotach flotty wyszłey z *Tulonu?* Na pierwsze zapytanie odpowiedziano, iż są w przedſięwzięciu opierania ſię wylądowaniu woyſk *Francuzkich.* Na drugie zaś zapytanie deputowani miaſta nie byli w ſtanie żadney dać wiadomości. Nazaiutrz Admirał *Angielſki* kazał rozwinąć żagle dla ſzukania nieprzyiacioł. Dziennik podroży kapitana Ceſarſkiego donoſi przytym, iż napotkał też ſamą eſkadrę *Angielſką* kieruiącą ſię ku wyspie *Kandyi.*— Widać z tego donieſienia, iż pokazanie ſię eſkadry *Angielſkiey* za nieprzyiacielſką wziętey, mogło dać powod do zawczesney wiadomości o wylądowaniu *Francuzow*, i że ciemna powieść przybyłego do *Cypru turka* mogła bydź przyczyną omyłki w datach. Nie ma iednak żadnego niepodobieńſtwa, ażeby *Francuzi* nie mieli dnia 8. Lipca zdobyć *Alexandryi.* Z znaiomości śrzodziemnego morza, wiatrow które na nim w tey porze panuią, i drog których ſię obiedwie eſkadry trzymały, łatwo o tym sądzić można. Pokazuie ſię iż *Anglicy* dla doſtania ſię od *Gibraltaru* do *Egiptu*, trzymali ſię ſtatecznie brzegow *Barbaryi.* Przeciwnie zaś *Francuzi* oddalaiąc ſię od *Malty* ſkręcili ſię ku wschodnio-pułnocney ſtronie dla zapewnienia ſobie wiatrow *Adryatyckiego* morza, a od wysokości pierwszych wysp *Weneckich*, pełnym wiatrem dążyli do *Alexandryi.* Ztąd mogło ſię wydarzyć, iż pierwſi znalazłszy wiatr zachodni panuiący około brzegow *Barbaryi*, *Francuzi* zaś wiatr pułnocny wieiący od odnogi *Weneckiey* i *Archipelagu*, mogli nie bydź nigdy iedni od drugich mniey oddalonemi iak na dwa gradusy. *Anglicy* przybywszy dnia 28. Czerwca do *Alexandryi*, łatwo ſię przekonać, iż okręty woienne *Francuzkie* przymuszone konwoiować około 300. ſtatkow, i wyſtawione niedoſtatkowi wiatru, mogły ieszcze być w ten czas od *Egiptu* oddalonemi. Również ieſt rzeczą podobną, iż Admirał *Angielſki*, który dla doſtania ſię do *Rodu*, muſiał ſię ſkierować ku *Karamanii*, mogł nie mieć żadney wiadomości o eſkadrze *Francuzkiey*, od którey ſię oddalał w miarę zbliżania ſię iey do *Egiptu.*— Jakożkolwiek bądź, ta wiadomość ſprawiła nadzwyczayne wrażenie w *Konſtantynopolu.* Ob. *Ruffin* ſprawuiący intereſſa Rzpltey *Francuzkiey*, po kilka razy wzywany był w nocy do wielkiego Wezyra. Zdaie ſię, iż Porta gotuie ſię do przedſiewzięcia wielkich środkow. Miniſterium ieſt w nieuſtannym zatrudnieniu. Członki Dywanu dniem i nocą ſię zgromadzaią. Dnia 16. odprawiła ſię wielka Rada, po którey wychodzą nieuſtanne rozkazy, okazuiące rozpoczęcie iakiegoś wielkiego planu.— W tym momencie dowiaduiemy ſię, iż Ob: *Brune* ſławny budowniczy *Francuzki*, który przewodniczył pracom Arsenałowym, odebrał dymiſſyą od Porty, wraz z swoim bratem świeżo z *Synope* przybyłym.— Z dzielnego pośpiechu około robot arsenałowych, i z innych okoliczności, okazuie ſię, iż większa część ſił *Ottomańſkich*, w krotce wyidzie na morze. Zoſtawać zapewne będzie pod kommendą *Huſſein* kapitana Baszy, którego wielki Wezyr z pod *Widdynu* odwołał, dalsze zaś tey twierdzy oblężenie powierzone zoſtanie Muſtafie Baszy *Rumeli-Valessi* ſzwagrowi W. Sułtana.

z Inspruka dnia 15. *Sierpnia.*

Z *Wiednia* przybył rozkaz do Inspekcyi solney w *Hall*, aby odtąd żadnych nowych kontraktow względem ſoli z *Szwaycaryą* nie zawierano. Mowią także, iż ma być, albo iuż ieſt położony sekweſtr na wſzyſtkie w kraiach Cesarſkich znayduiące ſię maiątki *Szwaycarſkie.* Na granicy *Szwaycaryi* i *Gryzonòw* pomnażaią ſię woyſka Cesarſkie, przy tych oſtatnich ſtoi 9000. ludzi. Z okolicy naszey ma także wyiść ieszcze do 30. batallionow infanteryi i 10. szwadronow kawaleryi nad granice *Szwaycarſkie.* Wczoray ruszył iuż 3ci batallion 2go nowo erigowanego regimentu *Węgierſkiego*, ſkładaiący ſię z 25. officerow i 600. gimeynow.

z Strazburga dnia 15. *Sierpnia.*

W tych dniach wyszło ztąd kilka kompaniow konney artylleryi do wyższego *Renu.* Naynowsze wiadomości z *Raſtad*, nie obiecuią pokoiu z Cesarzem. Pełnomocnicy Cesarscy nie chcieli przyiąć punktu względem *Erenbreitſteinu.* Poruszenia także woyſk *Auſtryackich* okazuią chęć zdobycia nazad utraconych kraiow *Włoſkich.* Swiat sądzić będzie, kto pierwszy daie zaczepkę.

z Norymbergi dnia 17. *Sierpnia.*

Stoiące w *Czechach* woyſka Cesarſkie, przed kilką dniami trzy obozy wytkneły, ieden w okolicy *Pragi*, drugi przy *Pilsen*, trzeci bliſko *Egry.* Stoiące także w *Bawaryi* woyſka, maią około *Ratyzbony* obozować. Rekrut spieszny ieſt nakazany dla dokompletowania niektorych regimentow.

z Frankfortu dnia 18. *Sierpnia.*

Tey nocy przeieżdzał tędy kuryer z *Paryża* do *Berlina* przeznaczony.—Armia *Francuzka* nad *Niddą i Lahną* do 50,000. wzmocnioną zoſtanie.— Miniſter *Bawarſki* hrabia *de Tattenbach* ukończył iuż negocyacye swoie w *Wiedniu* i wyiechał ztamtąd do *Monachium.*— Na dniu 15. Generał Cesarſki *Kerpen* przybył z *Włoch* do kwatery *Auſtryackiey* w *Fridberg.*— Korpus iedno *Francuzkie* wkrotce ma wkroczyć do kraiu *Gryzonow*, gdzie wiele powiatow powſtaie przeciw złączeniu ſię z *Helwecyą.* Pierwszy *Malans* był za złączeniem, *Coir* był temu przeciwnym. W mieście tym wszyscy mieszkańcy wdzieli kokardę narodową *Helwecką.* Mowią iż ieszcze raz kreſkowanie naſtąpi, które zapewne połączenie przyspieszy.

Od brzegow Menu d. 18. *Sierpnia.*

Marsz woyſka dotąd nie uſtaie, i tak w wyższym iak niżſzym *Renie* ogromne przygotowania poſtrzegać ſię daią. Już 14.000. woyſka między *Strazburgiem* i *Muhlheim* obozem ſtaneło, pod *Kehl* podobnyż oboz ma bydź założony. W tym ſtanie rzeczy Generał kommenderuiący *Joubert*, na dniu 10. t. m. wydał proklamacyą do armii *Moguncklej* w treści naſtępuiącey „ Koledzy! Gotowi uchwycić znowu piorun woyny, który z taką ſzlachetnością złożyliście, oczekuiecie iuż od dawna w groznym rozłożeniu potęgi, tey szczęśliwey epoki pokoiu, który rząd wasz obsym mocarſtwom nadaie. Z podziwieniem poglądacie, na niepewną przewłokę zawieszenia broni. Spoſtrzegam w oczach waszych niecierpliwość pragnącą haſła tylko do boiow. Uspokoycie ſię, krew wasza niedaremnie rzeki *Niemieckie* zarumieniła, wdzięczny dyrektoryat czuwa nad waszą ſpokoynością, nad waszą ſławą. W tym momencie nadchodzą liczne bataliony, połączyć ſię z wami nad brzegami *Renu* maiące, a ia przyſięgam wam na ſzanowne zwłoki *Hosza*, *Marçeau*, *Benupuy*, *Abatucci*, iż wkrotce gałązka oliwna pokoiu oyczyznę waszą od klęſk woyny uwolni. Poddaycie ſię całkowitemu unieſieniu, którym pamiątka dnia 10. Sierpnia umyſły wasze zaymuie. Przez częſte wyſtawianie sobie tych wielkich epok, które Rzpltę zagruntowały, energia charakteru narodowego nowych ſił nabywa etc.

Dnia 23. *Sierpnia.*

Podług liſtow z *Semlina* pod dniem 8. Sierpnia. Armia *Ottomańſka* znacznie ſię zmnieyszyła przez przeszło dwu-mieſięczną dezercyą; lecz gdy teraz odebrała liczne poſiłki, znayduie ſię znowu w ſtanie rozpoczęcia swoich operacyow przeciwko *Widdynowi.*

z Raſtad dnia 18. *Sierpnia.*

Na wczorayszey seſſyi Deputacya Rzeszy wydała naſtępuiące conclusum.— Deputacya Rzeszy w oſtatniey nocie kommiſſyi Cesarſkiey, miniſtrowi Dyrektoryalnemu pod dniem 16. podaney, widziała osnowę rozmowy na dniu 15. między miniſtrem pełnomocnym Cesarſkim i legacyą *Francuzką* mianey. Ponieważ z tego wypada, iż Miniſtrowie *Francuzcy* nie przeſtaią nalegać o wyraźną odpowiedź na swoią notę, pod 26. thermidora (13. Sierpnia) i że na nią oczekuią, Deputacya osądziła, iż winna ieſt odpowiedzieć w naſtępuiącey osnowie.

Deputacya Rzeszy miała ukontentowanie znaleść w oſtatniey nocie miniſtrow pełnomocnych *Francuzkich* pod 26. Thermidor (13. Sierpnia) nowe zapewnienia ſtatecznych chęci rządu dla przyspieszenia pokoiu, iako też i wyrażenie iego zaufania o rownie spokoynych ſkłonnościach Deputacyi. Lecz zoſtała przy tym nader zasmuconą, widząc, iż mała omyłka dała powod do wyrażoney w tey nocie myśli, iżby w swoiey odpowiedzi mo-

gła zamilczeć o iednym z nayważnieyszych artykułow noty 1. Thermidor (19. Lipca). Deputacya Rzeszy zawsze przekonana o pożytku wynikaiącym z czynioney na pismie negocyacyi, gdy wszyſtkie trudności razem, a nie poczęści są roztrząsane, nieomieszkała odpowiedzieć na 3. Artykuł noty 19. Lipca, o który tu naywięcey idzie, rownież na to co ſię zawiera w artykule 2. ſtosownie do wyspy *St. Pierre*. Odpowiedziała przeto na ten artykuł w naſtępuiącym sposobie:

Ponieważ miniſter pełnomocny Cesarſki zoſtawił sobie uczynić w krotce swoie oświadczenie względem decyzyi na 3. artykuł, z tego powodu Deputacya Rzeszy, przeſtaie w tym momencie na donieſieniu o tym ſtanie rzeczy, dodaiąc zapewnienie, iż na przyszłość czynić będzie to wszyſtko, co tylko dla przyspieszenia negocyacyi wypadnie.— Deputacya Rzeszy uprasza kommiſſyą Cesarſką, ażeby iak nayprędzey zwykłym sposobem noty, podała tę odpowiedź legacyi *Francuzkiey*.

Dnia 21. Sierpnia.

Dnia 18. t. m. Ob. *Roberjeot* powrocił tu z *Paryża*. Dnia wczorayszego legacya *Francuzka* oddała miniſtrowi pełnomocnemu Cesarſkiemu nową notę w osnowie naſtępuiącey:

„Niżey podpisani miniſtrowie pełnomocni Rzpltey *Francuzkiey* do negocyacyow z Rzeszą *Niemiecką*, sprawiedliwie zadziwieni, iż ich nota pod 26. Thermidora (13. Sierpnia) żadnego im wiadomego nie przynioſła ſkutku, przez miłość ludzkości, żywo przeięci oſtatnim niebespieczeńſtwem tego ſtanu nieczynności, do iakiego przychodzi ta negocyacya, która nareszcie swoy koniec mieć powinna, i odwołuiąc ſię do wspomnioney noty, wzywaią Deputacyą Rzeszy, ażeby ſię natychmiaſt kategorycznie i nierozdzielnie tłumaczyła we wszyſtkich punktach pozoſtałych do załatwienia, a wyrażonych w ich notach 1. Fructidora, 4. Meſſidora, i innych. Daiąc Deputacyi Rzeszy przez tę odezwę, nowy dowod wyrażney chęci i ſtatecznych Rządu *Francuzkiego* dla pokoiu uſiłowań, oświadczaią teyże Deputacyi, iż zoſtanie w odpowiedzi za ſkutki, iakie dalsza przewłoka za sobą pociągnąć może.— w *Raſtad* dnia 3. Fructidor (20. Sierpnia) Roku 6. Rzpltey *Francuzkiey*..

(podpisano) Bonnier. Jean Debrie, Roberjeot.

Na wyżey wspomnioney konferencyi, którą miał hrabia *de Metternich* z miniſtrami *Francuzkiemi Bonnier i Jean Debrie*, przełożył im, iż 3ci artykuł w oſtatnim *conclusum* Rzeszy *Niemieckiey*, względem zburzenia *Erenbreitſteinu* ratyfikować nie może, gdyż ta okoliczność nadto ieſt ważną i związaną z departamentem woiennym, ażeby ią na czas dalszy nie miał odłożyć. Ob. *Bonnier* okazał swoie podziwienie, i żądał, aby hrabia *de Metternich* w sposobie ſtanowiącym, względem tego punktu raczył ſię tłumaczyć. Lecz ten obſtawał przytym co iuż powiedział, i dziwił ſię z swoiey ſtrony, iż *Francya* chce otrzymać zamek przy *Moguncyi*, przez co zyſkałaby punkt woienny odporny i zaczepny przeciw Rzeszy *Niemieckiey*, gdy tym czasem nie żądała dawniey inney granicy nad *Ren*. Zamek ten nie ſkładał należącey części do *Moguncyi*. Z ſtrony *Niemieckiey* wypadałoby żądać zburzenia szańcow przedmoſtowych pod *Manheimem*, iako właściwie do tego miaſta należących. Ob. *Bonnier* odpowiedział, iż *Francya* nieodzownie żąda zburzenia *Erenbreitſteinu*. Hrabia *de Metternich* uſkarżał ſię potym na zwiększenie woyſk *Francuzkich* na prawym brzegu *Renu*, okazuiąc proklamacyą wydaną do armii *Moguńckiey*. Przekładał, iż podobne poſtępki przeciwią ſię konwencyom, naznaczaiącym granice dla obu woyſk, których przechodzić nie powinny, a których dochowuią woyſka Cesarſkie. Ob. *Jean Debrie* wyraził, iż wszyſtkie pisma publiczne wzmiankuią o przygotowaniach woiennych z ſtrony Cesarza Jmci, poruszenie więc woyſk *Francuzkich* brać trzeba tylko za śrzodki oſtrożności.

Od granic Auſtryackich dnia 25. Sierpnia.

Dyrektoryat Rzpltey *Cisalpińſkiey* wydał rozkazy do wzmocnienia wſzyſtkich twierdz i opatrzenia ie w większą artylleryą. Armia *Cisalpińſka* ma być do 30,000. ludzi pomnożona.— W *Bologne* ſtoiące oddziały *Francuzkie* na dniu 9. spiesznym marszem do tych kraiow Rzpltey *Rzymſkiey* wyruszyły, gdzie rozruchy panuią. Insurgenci zowią ſię towarzyſtwem dobrey wiary, są iednak po części iuż poſkromieni, po części ścigani. — Flotta poſiłkowa *Angielſka* z 5ciu okrętow *Portugalſkich* i kilku fregat złożona, krąży od nieiakiego czasu na morzu śrzodziemnym przy *Capo-Corso*, i zdaie ſię być przeznaczoną do uważania powtorney wyprawy ktorą *Francuzi* w *Tulonie* uzbraiaią.— *Carra St Cyr* Poseł *Francuzki* z *Konſtantynopola* do *Wiednia* przybyły, w czaſie bawienia tam swego, mieszkał u Poſła *Cisalpińſkiego* Ob. *Mareschalchi*.— Mówią iż Cesarz przedſiewezmie podroż do prowincyow *Włoſkich* i nazad przez *Tyrol* do *Wiednia* powroci. — Wszyſtkie dawne *Weneckie* okręty zabrane przez *Tunetańczykow, Algierczykow* i *Trypolitańczykow* od czasu obięcia w poſſeſſyą *Wenecyi*, za wdaniem ſię Porty będą teraz Cesarzowi powrocone.

Ci którzy nie lubią nowych wynalazkow wieku naszego, utrzymuią, iż ſtarożytni wszyſtkie ie znali, toż samo twierdzą teraz względem telegrafow utrzymuiąc, iż *Vegetius* pisarz wieku czwartego w dziele ſwoim o sztuce woienney kſiędze III. wspomina, iż troiaki ieſt gatunek znakow, głośne, pułgłośne, i ciche. Względem tych oſtatnich (mowi on) wyſtawiaią ſię na wieżach zamkowych lub mieyſkich belki, przez których częścią spuszczanie, częścią podnoſzenie daie ſię wiadomość o zaszłych zdarzeniach (*In caſtellorum aut urbium turribus appenduntur, trabes, quibus aliquando erectis, aliquando depoſitis, indicant, quœ geruntur*) Jeſt to wprawdzie nieiakie wyobrażenie telegrafow, ale gdzież ślad, iżby były używane?

z Brünn dnia 25. Sierpnia.

Na dniu 19. z rana przybiegł z *Neapolu* do *Wiednia* kuryer z wiadomością, iż admirał *Nelson* ſkołatany od burzy, przybył do *Syrakuzy* w *Sycylij*, tam kotwice rzucił, i do dnia 25. Lipca ieszcze ſię tam znaydował. Zmyślone pogłoſki o porażce flotty *Francuzkiey*, były tylko rozſiewane w zamiarze wzbudzenia insurrekcyi w całych *Włoszech* przeciw woyſkom *Francuzkim*.

z Neapolu dnia 2. Sierpnia.

Na dniu 30. Lipca przybył tu okręt *Angielſki* wiozący potrzeby woienne dla flotty Admirała *Nelson*. Około *Kartageny* był attakowanym od 4. fregat *Hiszpańſkich*, tak ſię iednak bronił walecznie, iż 3. rosproszył, a iedną zaiąwszy, tu z ſobą przyprowadził.— Admirał *Nelſon* ieſt ieszcze młody człowiek, przez ſwoią iednak nadzwyczayną dzielność i znaiomość sztuki woienney, zaſłużył na to, iż admiralicya przełożyła go w wyprawie na morze śrzodziemne nad innych dawnych Admirałow. W potyczce morſkiey z *Hiszpanami* na d. 14. Lutego w r. 1797 zdobył okręt ieden liniowy *Hiszpańſki* od 120. armat.

z Medyolanu dnia 16. Sierpnia.

Jedna z naszych Gazet zawiera w sobie Liſty z *Alexandryi*, które wyrażaią, iż gdy Gen: *Buonaparte* przybędzie do *Suez*, znaydzie tam dla ſwego konwoiu 53. przygotowane ſtatki, dla przewiezienia na morze czerwone woyſk i ammunicyi; dodaią, iż woyſka *Francuzkie* przybędą do wielkich *Indyow* ku końcowi Grudnia. Dnia 3. t. m. zaszły utarczki między poſterunkami *Ciſalpińſkiemi* przy *Maſſa-Carara*, i między *Lukańczykami*. Mowią, iż *Lukańczykowie* dali powod do zwady i zoſtali pobici. Woyſka nasze ścigały ich aż do miaſta *Montigno*, gdzie weszli o godzinie 7. wieczorem, lecz odebrali rozkaz od ſwego kommendanta, ażeby opuścili to miaſto.

Gazeta *Berlińſka* kładąc wſzyſtkie donieſienia o zaszłey iakoby potyczce między flottą G. *Buonaparte* i flottą *Nelsona*, bardzo rozsądnie mowi, iż z sposobu pisania tych donieſień, pierwsze zapytanie możnaby uczynić, czyli w całey tey rzeczy iedno ſłowo ieſt prawdziwe. Bez wątpienia powszechna uwaga zwrocona ieſt na przedſiewzięcie Generała *Buonaparte*, którego pomyślność lub przeciwność nie wyrachowane ſkutki w teraźnieyszych intereſſach przynieśćby mogły, lecz należy i na to mieć wzgląd, że wodzowie *Angielscy* naypierwsi spieszyliby ſię z urzędowym donieſieniem o tym przypadku, któryby niezmierną przewagę na morzu *Anglij* na długi czas zabespieczył. Mielibyśmy iuż do tych czas wiadomości od nich przez *Neapol* i *Wenecyą*, dokąd ſtatek z *Kandyi* przy miernym wietrze w 14. dniach może zawinąć, lecz tego wſzyſtkiego nie odbieramy, owszem liſty z tych mieysc zupełnie o tym milczą. Dzienniki także *Medyolańſkie* pod d. 10. Sierpnia podaią tę wiadomość za baykę rozſianą od źle myślących osob, i wzmiankuią pewnego *Cinno* w *Livornie*, iako autora tych rozſianych wieści, które po różnych miaſtach *Europy* krążyły.

Ponieważ podług wszelkich z *Konſtantynopola* liſtow, nie podpada wątpliwości, iż *Buonaparte* w *Alexandryi* wylądował, przeto nie od rzeczy będzie naſtępuiące przytoczyć tu wiadomości o *Alexandryi i Egipcie*.

Nowy *Angielſki* pisarz P. *Eton*, który niedawno wydał przedziwne uwagi ſwoie nad państwem *Tureckim*, przepowiedział, iż zaięcie *Egiptu* będzie bardzo łatwym dla *Francyi* przedſięwzięciem. W twierdzeniu swoim zasadza ſię on na poselſtwie dawnym *Trugueta* do *Kairu*. Sam *Volney* mowi, iż ieszcze gabinetowi *Francuzkiemu* podsuwano ten proiekt. Głowna potęga *Egiptu* zawiera ſię w 8000. kawaleryi, gdyż ianczarow liczyć nie trzeba. W *Alexandryi* nie znaydzie 4. armat do obrony wieży *Pharos* zwaney. Ma ona tylko w sobie 500. ludzi załogi. Jedna fregata może zniszczyć iey fortyfikacye. Sam tylko niedoſtatek wody przykrym ieſt dla armii, która też dla tego muſi daley do *Nilu* ſię posunąć. *Bejowie* panuiący w *Egipcie* ſłabi ſą i między sobą niezgodni. Przychody ich, które wyciſkaią z biednego ludu, dochodzą do 2. millionow funt szter: z czego bardzo mało *Porcie* ſię doſtaie. Miaſto *Alexandrya* nad uyściem kanału *Nilu*, wzięło nazwiſko swoie od założyciela swego *Alexandra* wielkiego, było niegdyś bardzo ſławne, a za pomocą dwoch przez pułwyspy przedzielonych portow, i dwóch zamkow obronnych, było wielkim ſkładem handlu. *Wenetowie* w śrzednim wieku wyprowadzali ztamtąd towary *Wschodnio-Indyiſkie*, które kupcy *Saraceńſcy* przez czerwone morze i ciaśninę ziemną łączącą *Europę z Azyą* tamże ſkładali. Handel ten iednak w wieku 16. po znalezieniu przez *Portugalczykow* drogi około przylądka *Dobrey Nadziei* zupełnie upadł. Dziś *Alexandrya* ieſt miaſtem mały okrąg maiącym, i mieszczącym w sobie 6000. mieszkancow. Dawniey za czasow *Anguſta* zaymowało 300,000. wolnych obywatelow, a niewolnikami do 800,000. Co za niezmierny upadek! W ſtarym porcie żaden okręt *Europeyſki* mieścić ſię nie może, tylko same *Mahometańſkie*. Port nowy bardzo ieſt zepsutym i codziennie ſię zasypuie. Teraznieysze miaſto leży niſko, otoczone ieſt murem, który w wielu mieyscach iuż upadł. Woda do napoiu ſprowadzana ieſt z *Nilu* do miaſta kanałami, albo w ſtudniach umyślnie zrobionych zbierana. Handel cudzoziemcow z mieszkańcami *Alexandryi* ieſt nic nie znaczącym, ale żegluga ieſt bardzo wielka, gdyż port ten ieſt schronieniem dla całego handlu *Egiptu z Europą i Barbaryą*, i przychody z ceł są nie małe. Handel sam naywięcey z *Kairem* ieſt prowadzony. Gubernator *Alexandryi* zawiſł naywięcey od rządu w *Kairze* mieście głownym kraiu tego. Język panuiący ieſt tu *Arabſki*, lubo wielu mieszkańcow mówi ięzykiem *Włoſkim, Francuzkim*, a nawet *Szwedzkim* i *Duńſkim*.

DONIESIENIA.

Pod Nrem 568. na Ulicy Długiey przeciwko arsenału artylleryi, znayduie ſię przeszło do 500. kſiążek Francuzkich, w materyach Filozoficznych, Moralnych, Hiſtorycznych, Doktorſkich, iako też i Teologicznych w ięzyku Łacińſkim, życzący sobie czy ogułem, lub częściami nabycia onych, uda ſię pod powyższy Numer, gdzie tak dzieła powyższe, iako i katalog onychże każdego czasu widzieć może.

Czynię tym JPańſtwu Kupcom każdym wiadomo, iż ja w różnych gatunkach Muślin kwiatami narzucany, w paſki, iako też gładki w ſtanie ieſtem zrobienia, a wſzyſtkie przygotowania modelu do tego dać potrafię. W czym tedy łaſkawie ſię nadgłaszaiąc, proszę, iż ieśli kto zamiar ma Muślinu fabrykę założyć, niechay mi da zwołania do ſiebie ten honor, na ten czas będę iemu winien wſzyſtko przełożyć, iak ten towar być muſi blechowanym i approbowanym. Stancya moia ieſt na ulicy *Piekarſkiey* u Piekarza *Palewſkiego* pod Nrem 129.

Kantor tey Gazety ieſt w Rynku Starego Miaſta, w Kamienicy JP. Eberta, pod Nrem 65. na drugim piętrze.— Exemplarz groszy 20.